

Monikulttuurisen Lapsuuden ja Nuoruuden Haasteet –seminaari

Kirkkohallituksessa Helsingin Katajanokalla järjestettiin torstaina 24. syyskuuta runsaasti osanottajia houkutellut Monikulttuurisen Lapsuuden ja Nuoruuden Haasteet -seminaari. Siirtolaisuusinstituutti oli yksi seminaarin yhdestätoista järjestäjästä, joita olivat myös Suomen Merimieskirkko, Avartti, Diakonia-ammattikorkeakoulu, Nuortenkeskus, RAY, Kirkkohallitus, Suomi-Seura, Suomen Lähetysseura, Sisälähetysseuran oppilaitokset ja Seurakuntaopisto. Järjestäjien kirjo takasi aiheen monipuolisen ja monin tavoin asiantuntevan käsittelyn.

Seminaarin puheenjohtajana toimi Suomen Merimieskirkon henkilöstöjohtaja Heikki Rantanen ja avauspuheenvuorot pitivät Ulkosuomalaisparlamentin puheenjohtaja Pertti Paasio ja kulttuuriasiainneuvos Kimmo Aaltonen opetusministeriöstä. Paasio käsitteli puheessaan muun muassa Suomi-Seuran ja Ulkosuomalaisparlamentin vaiheita ja kertoi maailmalla asuvan noin 1,3 miljoonaa ulkosuomalaista, jos mukaan lasketaan kaikki, jotka tuntevat olevansa jonkin asteisesti suomalaisia. Paasio kertoi myös Suomi-kouluista, joita on noin 150 ympäri maailmaa. Maailmalla on ollut havaittavissa, että nuoret ulkomailta asuvat suomalaiset ovat alkaneet kiinnostua juuristaan enenevässä määrin. Tulevista ulkosuomalaista-pahtumista Paasio mainitsi Turussa sen Kulttuuripääkaupunki-vuonna 2011 järjestettävän ulkosuomalaisien kokoontumistapahtuman.

Kimmo Aaltonen käsitteli puolestaan avauspuheenvuorossaan opetusministeriön nuorisoyksikön toimia nuorten verkkomedioiden kehittämiseksi. Internet luo paljon uusia mahdollisuuksia saada kontakteja nuoriin ja tieto on saatavilla paikasta riippumatta, kunhan nuorella on käytössään tietokone, jossa on Internet-yhteys. Opetusministeriön hankkeissa nuorille tarjotaan erilaisia mahdollisuuksia tiedonhakuun, vaikuttamiseen ja tuen saantiin. Aaltonen ehdotti ulkosuomalaisten lasten edustuksen lisäämistä Suomen lasten parlamenttiin, jolloin myös heille tarjottaisiin

yhteyksiä kotimaan lapsiin ja toisaalta myös ulkosuomalaiset lapset saisivat äänensä kuuluviin paremmin.

Sitten puheenvuoron sai Turun yliopiston tutkija Anu Warinowski, joka piti kattavan esitelmän työn alla olevan väitöskirjatyönsä alustavista tuloksista. Tutkimuksessa perehdytään ekspatriaattiperheiden lasten sopeutumiseen ulkomaille muuttoon ja paluumuuttoon. Ekspatriaattiperheellä Warinowski tarkoittaa perhettä, joka on asunut tai asuu ulkomailta vanhemman työskentelyn vuoksi. Hänen tutkimuksensa haastateltavat olivat jo palanneet takaisin Suomeen ja tutkittavana oli myös paluumuutto. Ekspatriaateista, eli ulkomaille työhön lähtevistä henkilöistä, on tehty varsinkin kansainvälisellä tasolla, mutta myös Suomessa, paljon tutkimuksia. Myös ekspatriaattien puolisoita on tutkittu jonkin verran, mutta ekspatriaattiperheen lapsien tutkiminen on jäänyt hyvin vähäiseksi.

Warinowski esitteli erilaisia termejä, joilla ekspatriaattiperheen lapsi tunnetaan. Niitä ovat muun muassa *Third Culture Kid*, *Global Nomad*, edellisten suomalaiset vastineet sekä matkalaukkulapsi. Kaikilla termeillä tarkoitetaan kuitenkin samaa asiaa, kun taas monikulttuurinen lapsi on laajempi käsite. Tutkimusjoukkoon kuuluivat ulkomailta palanneet perheet, joissa ainakin toinen vanhemmista oli suomalainen ja ainakin yksi lapsi oli peruskoulussa jossakin suuressa suomalaiskaupungissa. Noin puolet haastateltavista perheistä

oli asunut toisessa Euroopan maassa, moni Pohjois-Amerikassa ja Aasiassa, mutta kauempanakin oli asuttu. Suurimman ekspatriaattiryhmän muodostivat business-ekspatriaatit, mutta myös tutkijoita oli melko paljon. Alustavien tutkimustulosten perusteella ulkomailta ongelmiksi koetaan muun muassa puutteellinen kielitaito, koti-ikävä ja työhön liittyvät asiat. Suomeen paluun jälkeen puolestaan ongelmina ovat esimerkiksi sopeutuminen Suomen ilmastoon, työhön liittyvät asiat ja parisuhderistiriidat. Lapset suhtautuivat usein ulkomaille muuttoon hieman vanhempiaan negatiivi-

Seminaarin puheenjohtaja Heikki Rantanen (oik.) kuuntelee Pertti Paasion avauspuheenvuoroa.

semmin. Lasten sopeutumista uuteen kulttuuriin auttoi kuitenkin muun muassa, jos koulunkäyntiä ulkomailla ei tarvinnut aloittaa täysin ummikkona ja jos ulkomailla oli harrastuksia. Ekspatriaattiperheiden aikuisten arvon mukaan tärkeimmät ulkomailla asumisen hyödyt perheille olivat uudet elämäkokemukset, kielitaidon parantuminen, kansainvälistyminen ja uuteen kulttuuriin tutustuminen.

Seuraavaksi seminaarissa nähtiin ja kuultiin Elina Kaukosen hyvin henkilökohtainen esitys. Kaukonen kertoi avoimesti omasta kulttuurishokistaan palatuaan Suomeen asuttuaan Namibiassa 15-vuotiaasta 19-vuotiaaksi. Seminaarissa nähtiin myös Kaukosen Matkalaukkulapsi-lyhytelokuva, jonka hän oli tehnyt lopputyönään. Lyhytelokuva kertoi Ainon paluusta Suomeen Afrikan lämmöstä ja paluun aiheuttamista tunteista, kuten siitä, ettei kukaan ymmärtänyt häntä. Aino löysi kuitenkin maahanmuuttajatyöstä uuden ystävän, joka auttoi sopeutumisessa takaisin Suomeen. Kaukonen toi sekä elokuvassaan että puheessaan esille sen, että paluumuuttaja kaipaa apua arkeen ja sopeutumiseen. Pienetkin asiat voivat viedä paljon aikaa ja energiaa, kun käytäntöjä ei tunne.

Johtaja Jarmo Karjalainen Rotterdamin Merimieskirkosta esitteli Benelux-maissa tehdyn nuorisotoimintaprojektin tuloksia ja toimintamalleja. Seminaari toimi myös Benelux-projektin päätösseminaarina. Karjalainen esitteli rotaatiosiirtolais-termin, jolla tarkoitetaan henkilöä, joka on muuttanut ulkomaille ensisijaisesti työn takia ja on asunut useammassa maassa tai useamman kerran ulkomailla. Karjalainen korosti esityksessään sitä, että muuttaessa uuteen maahan, ei tarvitse sopeutua vain yhteen kulttuuriin, vaan moneen. Näitä kulttuureja ovat esimerkiksi asuinalueen kulttuuri, työpaikan kulttuuri ja valtion kulttuuri. Benelux-maiden suomalaisnuoret kertoivat muun muassa ulkopuolisuuden tunteistaan, identiteettipohdintoistaan, ystävien puutteesta, mutta myös uusista kokemuksista ja kielten oppimisesta. Karjalainen ehdotti, että globaalit nomadit, joihin myös Benelux-maiden suomalaisnuoret kuuluvat, saattavat olla eräänlainen tulevaisuuden prototyyppi koko ajan globalisoituvassa maailmassa. Ulkosuomalaisia nuoria voidaan nimittää myös kulttuurikameleonteiksi. Merkittävä rooli matkalaukkulasten elämässä on koululla, joka voi auttaa integroitumisessa uuteen maahan. Toisaalta Benelux-maissa koulu voi myös viedä paljon aikaa ja olla suomalaista koulua vaativampi.

Vasemmalta: Siirtolaisuusinstituutin tutkimusjohtaja Elli Heikkilä, Belgian merimieskirkkotyön johtaja Antti Weckroth, Rotterdamin Merimieskirkon johtaja Jarmo Karjalainen ja Suomen Merimieskirkon henkilöstöjohtaja Heikki Rantanen.

Yleisessä keskustelussa seminaarissa nostettiin esille muun muassa lemmikkieläinten tärkeys monelle ulkomaille muuttavalle lapselle. Keskusteltiin myös siitä, onko ulkomaille muuttamiseen jotain suotuisaa ikää, kannattaako esimerkiksi muuttaa ennen vai jälkeen lapsen kouluunmenon. Jokainen kokee kuitenkin muuton eri tavalla ja eri ihmisille sopii eri ikäisinä muuttaminen. Ulkomailla eläminen koettiin Suomessa asumista perhekeskeisemmäksi. Keskustelussa kaipailltiin myös tutkimustietoa siitä, kuinka paljon ulkomaille muutto lapsen kokemuksena eroaa toiselle paikkakunnalle muutosta maan sisällä ja muistutettiin, että lapsen ja nuoren elämässä kaikkia vaikeuksia ei voida selittää sopeutumisiongelmillä uuteen kulttuuriin, sillä esimerkiksi murrosikä tuo kotimaassakin omat haasteensa. Keskusteltiin myös paluumuuttajien tukemisen keinoista ja opettajien tiedon lisäämisestä matkalaukkulapsista.

Tilaisuuden lopuksi perhekasvatussihteeri Arja Seppänen Kirkkohallituksesta esitteli Parisuhteen palikat, joiden avulla parisuhteen heikkouksia ja vahvuuksia voidaan pohtia konkreettisten, eri elämän osa-alueita edustavien, palikoiden avulla. Tämän jälkeen ulkosuomalaistyön apulaissihteeri Susanna Merikanto-Timonen, niin ikään Kirkollishallituksesta, teki vielä yhteenvedon päivän aiheista. Kaiken kaikkiaan seminaari oli hyvin antoisa ja toi varmasti uutta tietoa ja uusia ajatuksia kaikille sen osallistujille.

Linda Ruikka